

ERIK JENSEN fot.

Høgesangeren (*Sylvia nisoria nisoria* (Bechst.)) og dens Forekomst i Kongelunden og paa det sydlige Amager.

Af C. FRITHJOF CHRISTIANSEN.

Denne i flere Henseender interessante Fugl er den første, som er blevet behandlet i D. O. F. T. i en særlig Afhandling, idet A. T. HAGERUP i 1906 (D. O. F. T. Aarg. I, Side 33) gjorde Rede for, hvad man dengang vidste om dens Udbredelse her i Landet. Sammenholder man dette, med det der er tilgængeligt af senere Angivelser, viser det sig, at Høgesangeren gennem Aarene er truffet i næsten alle Landsdele. Som Ynglefugl maa den betegnes som spredt forekommende og ret faatallig, idet der i Øjeblikket kun kendes faa Lokalteter, paa hvilke den er konstant og almindelig. Det vil dog være bedst ikke at bygge for stærkt paa, hvad man mener eller tror at vide om denne eller flere andre sjældnere Fugles Forekomst, da Høgesangeren saa vel som andre kan forekomme som ynglende, paa Steder hvor ingen Fuglekender kommer, eller hvorfra intet bliver rapporteret.

En af de bedst kendte og grundigst undersøgte Ynglelokaliteter er det sydlige Amager. A. KOEFOED fandt i 1913 1 Ynglepar af Høgesangeren i Kongelunden (D. O. F. T. Aarg. XVI, S. 129), men meddeler i 1922, at han ikke senere har bemærket den, skønt han gennem flere Aar i de følgende Tider har færdedes der. B. LØPPENTHIN beretter om 4 Redefund i 1926. (D. O. F. T. Aarg. XXV, S. 143). Det er givet, at Høgesangeren har ynglet der i Mellemtiden. F. ALBRECHTSEN har oplyst, at der i 1924 var 3—4 Ynglepar. Siden dette Aar foreligger en Række Optegnelser, udfra hvilke man er berettiget til at tro, den har ynglet konstant om end i veks-lende Antal.

Det har vist sig, at Høgesangeren i Kongelunden gennem Aarene særlig har foretrukket Terrænet omkring Skovbatte-rierne, hvor den stadig yngler i Tjørnekraattet ud til Strandengen og i Skoven Øst for dette. Bevoksningen har skiftet noget i Karakter, og Freden er forbi. Sommeren igennem lejrer Skov-gæsterne sig paa Yngleomraadet i et Antal, der om Søndagen naar op imod et Par Hundrede. Dette har bevirket, at f. Eks. Havesanger og Tornsanger efterhaanden er ved at opgive Stedet som Yngleplads, men Høgesangeren er ikke i Aftagende. Det er forbavsende, hvad denne Fugl taaler af forskellig Art. F. Eks. ruger den troligt videre med 2—3 Cykler lænet op ad Redebusken, og ♂'s snerrende Protester bliver svagere og svagere, efter som Sommeren skrider.

I 1941 kulminerede Antallet af fundne Høgesangerreder; af 20 Reder var 9 paa 3 forskellige Lokaliteter i Kongelunden, 1 lige Syd for Skoven og 2 i et Markhegn ca. 2 km Nord for. 3 Reder fandtes i Omegnen af Dragør og 5 ved Søvang. End-videre konstateredes adskillige Høgesangerpar, hvis Reder ikke blev eftersøgt eller ikke fundet. Denne Sommer kan Antallet af Ynglepar ikke være under 25. Høgesangerens Forekomst paa det sydlige Amager følger Kystlinien, medens der fra den oprindelige Koloni i Kongelunden er sket en Spred-ning baade i Skoven og til Hegnene i Nærheden af denne.

KOEFOEDS Erfaringer om Høgesangerens Forekomst er, at Ynglelokaliteter pludselig efter nogle Aar uden paaviselig Grund opgives. Der kan ikke være noget unaturligt i, at Fuglen her i Landet, som ligger i Udbredelsesomraadets nord-

vestlige Hjørne, kan optræde mere eller mindre ustadigt. I Kongelunden har det imidlertid vist sig, at nogle af Ynglestederne er ganske faa Meter fra dem, ALBRECHTSEN og LØPPENTHIN angiver for mere end 10 Aar siden.

Redens Anbringelse er varierende, men Høgesangeren har en udpræget Tilbøjelighed til at bygge lavt og at vælge tornede Buske til Redeplads. 30 undersøgte Reder var anbragt følgende Steder: 11 Reder sad i vild Rose, heraf fandtes 8 i en Højde af ca. 30—40 cm i Buskens Udkant og var godt skjult af Nælder eller anden Bundvegetation. 2 Reder sad nær Buskens Top ca. 100—120 cm oppe, og 1 var bygget $2\frac{1}{2}$ m over Jorden i slyngende Ranker. 7 Reder fandtes i Tjørn; de 6 sad i fritvoksende Buske ca. 40—160 cm over Jorden, og 1 var anbragt nær Toppen af en stor kuppelklippet Tjørn ca. 3 m oppe. 2 Reder fandtes i Hindbær ca. 0,5 m over Jorden. 2 Reder var bygget i Slaaen 20 cm og 1,20 m oppe. 2 fandtes i unge Sitkagraner i 70—80 cm's Højde. De øvrige 6 var anbragt i Brombærranker ca. 30 cm, i tornet Sirbusk ca. 50 cm, i tornløs Sirbusk ca. 1,50 m, i Rodskud af Eg ca. 30 cm, i Rodskud af Røn ca. 25 cm og i Poppelhegn ca. 1,30 m oppe.

De forskellige Ynglebiotoper var følgende: Hegn langs Vej og Mark, Park, Have, Tjørne- og Slaaenkrat, Lysskov (Eg) med varierende Undervækst, lav Sitkabevoksning og Bøgekultur.

Ægantallet er i Almindelighed 5, ofte 4 og sjældent 6. Bundfarven varierer fra graahvid til lys gulbrun. Yderpletterne er smaa gulbrune, lidet fremtrædende og spredt over hele Ægget eller med Samling mod den butte Ende, ofte mangler de. Inderpletterne er uregelmæssige, lyst blaagraa. Det er disse Pletter, som giver Høgesangerægget Karakter; de veksler i Farvestyrke, saaledes at der kan være Tale om smaa- eller storplettede Æg. I Samlinger er Pletterne tilbøjelige til at gaa stærkt tilbage, og Æggene faar da et ejendommeligt koldt, næsten ensfarvet Udseende, som adskiller dem fra alle andre, men selv friske er Høgesangeræg saa karakteristiske, at en Kender altid vil være i Stand til at identificere dem.

Æglægningen foregaar sidst i Maj og først i Juni. Det tidligste det er lykkedes mig at konstatere Datoen for Lægningen af første Æg, er 28. Maj, men LØPPENTHIN meddeler, at der i Kongelunden den 9. Juni 1926 fandtes en Rede med 5 smaa

Unger. Sættes Alderen til 1 Døgn, Rugetiden til 13 Døgn og Lægningsperioden til 5 Døgn, kan Datoen for første Æg i dette Kuld ikke være senere end 22. Maj. Friske Kuld fundne i sidste Tredjedel af Juni maa betragtes som omlagte. Høgesangeren ruger kun 1 Gang aarlig, naar alt gaar normalt.

Et Høgesangerpar, som mistede et frisklagt Kuld Æg, byggede om nogle faa Meter fra den første Rede. Tidsrummet fra Tabet af Æggene til første Æg i den anden Rede var 7 Døgn. Begge Køn ruger og deltager i Ungernes Opmadning. Ruge-tiden er 12—13 Døgn, regnet fra Lægningen af det sidste Æg. I et Kuld paa 5 kommer den sidste Unge som Regel i det 13de Døgn. Ungerne tilbringer ca. 14 Døgn i Reden. De kan efter Udflyvningen kendes fra Havesangerunger ved at være uden grønligt Skær paa Ryggen.

Høgesangerens Ankomst til Amager maa normalt sættes til 15—20. Maj. Paa Ynglepladsen reagerer Høgesangeren forskelligt over for Forstyrrelse af Mennesker. I Kongelunden er det almindeligt, at ♂ snerrer højlydt, saa snart man nærmer sig Reden eller de udfløjne Unger. Ude i Hegnene er Reglen den, at Fuglene forholder sig tavse og først protesterer, naar de mener deres Afkom direkte truet, i eet Tilfælde blev Ungerne ringmærket, medens ♂ smuttede ganske tavs omkring i Busken, og ♀ sad et Stykke borte og udstødte et dæmpet „ueeeek! ueeeek!“ i Lighed med Tornsangerens. Undertiden simulerer Høgesangerne syge og tumler med svirrende Vinger ned gennem Busken eller flagrer hen over Jorden for at afvende Opmærksomheden fra Ungerne.

Det er almindeligt kendt, at Høgesangeren og Tornskaden træffes paa samme Lokalteter, og fra flere Steder er opgivet, at de to Reder ofte findes i umiddelbar Nærhed af hinanden. Der er opstillet forskellige Teorier som Forsøg paa at forklare dette ejendommelige Naboskab. Jeg har undersøgt 30 Høgesangerreder og deres nærmeste Omgivelser. I 2 Tilfælde fandtes Høgesangerreder uden Tornskadereder, og kun eet Sted sad Rederne tæt sammen, ca. $2\frac{1}{2}$ m fra hinanden. I de øvrige Tilfælde varierede Afstanden fra 10 til ca. 100 m. I Almindelighed ca. 20—40 m. Det vil sige, at Tornskaden ofte kom til Stede, naar Høgesangeren snerrede ved Reden, og omvendt

var det almindeligt, at Høgesangeren indfandt sig for at sekundere Tornskaden, naar denne skældte ud.

Paa det Sted hvor Rederne sad tæt op ad hinanden, blev Tornskadereden fundet først, den blev forladt efter Lægningen af tredje Æg; nogle Dage senere fandtes Høgesangerreden, den sad skævt og var forladt med et 1 ruget Æg, 1 knust laa under Reden, saa der blev ingen Lejlighed til at konstatere, om det nære Naboskab iøvrigt forløb saa harmonisk, som det undertiden berettes. Ingen af Parterne byggede om i Nærheden.

At Høgesanger og Tornskade foretrækker samme Terræn, ser man allerede ved deres Ankomst om Foraaret. Begge er stationære, Aar efter Aar kan man opsøge dem paa de samme Steder og i flere Tilfælde finde Rederne i samme Buskads eller endog samme Busk som Aaret forud. Dette gælder saa langt egne Erfaringer fra nogle bestemte Lokalteter rækker. De to Arter konkurrerer ikke med Hensyn til Fødeemner, der kan næppe være tale om „Brødnid“. I Almindelighed er der ingen Grund til Strid, saa meget desto mindre som det indbyrdes Styrkeforhold er saadan, at Parterne er i Stand til at holde hinanden i Skak. De taaler hinanden, de søger ikke sammen.

To Gange er det sket, at Høgesangerungerne forsvandt en efter en, og jeg nærer en berettiget Mistanke til Tornskaden, da der fandtes spiddede Vinger og Ben af Fugleunger. Som Regel sker der ikke Høgesangerens Afkom noget, og slet ikke dersom en af Fuglene er Nærheden, thi Høgesangeren er en resolut og paagaende Fugl, som uden Vanskelighed driver Tornskaden bort, hvis dens Nærværelse paa et eller andet Sted er for generende.

Høgesangeren synger godt og flittigt. Sangen ligner nærmest Havesangerens men er gennemgaaende dybere, hurtigere og ikke af saa lang Varighed. Desuden foredrages den fra et højere Stade. Hyppigt synger Høgesangeren flyvende fra Træ til Træ eller under Opstigning i skraa Linie, hvorefter den stadig syngende flager tilbage til Udgangspunktet i Lighed med Tornsangeren. Paa nært Hold kan man under Opstigningen høre en Række bløde Smæk, som hidrører fra Vingerens Sammenklapning. Ofte høres ind imellem Sangen en

karakteristisk snerrende Lyd, som minder om Skovspurvens og kan sammenlignes med Lyden af en Skralde. Dette Udbrud høres ofte, og er den bedste Rettesnor, for den der vil opsøge Fuglen. Bliver Høgesangeren ophidset, snerrer den med en forbavsende Kraft.

Replik om Søfuglenes Sociologi.

Af FINN SALOMONSEN.

I forrige Hefte af dette Tidsskrift er GÖRAN BERGMAN fremkommet med en Del Bemærkninger om Søfuglenes Sociologi¹⁾ og indleder samtidig en Polemik mod mig i Anledning af mine Udtalelser i en Afhandling her i Tidsskriftet 1940²⁾. BERGMAN'S Undersøgelser over Fuglelivet i den finske Skærgaard³⁾ er meget nøjagtige, og jeg betvivler ikke Rigtigheden af hans Angivelser, ligesom jeg er ganske indforstaaet med Tilstedeværelsen af den Tilknytning mellem visse Svømme- og Vadefugle og de kolonivis ynglende Maagefugle, som først er opdaget af finske Ornithologer, selvom jeg for visse Arters Vedkommende mener, at den er betydelig overdrevet. Dette vil ogsaa fremgaa af min Afhandlings Side 31—32. Derimod er jeg ganske uenig med BERGMAN i hans Forklarig paa Fænomenet. Det maa indrømmes, at BERGMAN „icke ställt nyttan och sociabiliteten i samband med varandra“, og jeg kan saaledes ikke tage ham til Indtægt for min Opfattelse, men han skriver (1939, p. 112) lige efter i et Kapitel at have spurgt hvilke Faktorer, der indvirker paa Kolonidannelsen, at: „Die Möwenvogelkolonien sind von recht grossen Nutzen für die Seevögel, durch den Schutz, welchen sie gegen Krähen bieten“. Han fortsætter med at nævne, at paa Skær, hvor ingen Maagefugle yngler, blev 10 af 33 Ederfuglereder plynd-

¹⁾ G. BERGMAN: Om simfåglars och vadares häckning i måsfågelkolonier. — D. O. F. T., Bd. 35, 1941, p. 120.

²⁾ F. SALOMONSEN: Optælling af Ynglefugle paa nogle danske Reservater. — D. O. F. T., Bd. 34, 1940, p. 17.

³⁾ G. BERGMAN: Untersuchungen über die Nistvogelfauna in einem Schärengebiet westlich von Helsingfors. Acta Zoologica Fennica, Bd. 23, 1939, p. 1.